

ABSTRAKTY

V OGÓLNOPOLSKIEJ KONFERENCJI NAUKOWEJ „RODZINA I PRACA”

Rodzina – edukacja – praca w poszukiwaniu dobrostanu

Łódź, 24-25 września 2018 r.

WYKŁADY PLENARNE

Nauczanie dla uczenia się przez całe życie (LLL)

dr hab. prof. UW Ewa Czerniawska *Wydział Psychologii, Uniwersytet Warszawski*

Współcześnie, bardziej niż kiedykolwiek w historii ludzkości, ważna jest umiejętność uczenia się przez całe życie (Life Long Learning). W wystąpieniu omówione zostanie znaczenie uczenia się przez całe życie, wynikające m.in. z szybkich zmian technologicznych i społecznych, a także jego rola dla życia jednostki. Zaprezentowane będą sposoby, w jakie kształcenie formalne i nieformalne powinno przyczyniać się do rozwoju LLL. Zwrócona zostanie także uwaga na wybrane trudności w nauczaniu dla uczenia się przez całe życie, wynikające z cech uczących się oraz przyczyn zewnętrznych.

Nowe podejścia do analizy danych - nowe obszary poszukiwań teoretycznych

dr hab. prof. KUL Mariola Łąguna *Instytut Psychologii, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II*

Postęp w dziedzinie modeli analitycznych oraz w metodologii badań pozwala coraz lepiej ujmować różnorodne zjawiska psychiczne i społeczne oraz stawiać nowe pytania badawcze. Pojawiają się nowe podejścia zarówno do danych zgromadzonych przez badacza, czyli wyników konkretnego badania empirycznego, jak i do danych zastanych, np. w postaci wyników dotychczasowych badań. Decyzje odnośnie sposobu postępowania z danymi mają konsekwencje na różnych etapach procesu badawczego, określając w jaki sposób konkretne zjawiska będą mierzone, jaki model badawczy zostanie przyjęty jako podstawa dla projektowania zbierania danych, na ile przyjęte sposoby statystycznego opracowania danych wniosą nowy wkład w zrozumienie zjawiska. Od tych decyzji będzie zależało czy wyniki danego badania przyczynią się do rozwoju teorii psychologicznych. Celem wykładu będzie przybliżenie niektórych podejść do analizy danych, np. analizy wielopoziomowej oraz wskazanie jakie nowe obszary poszukiwań teoretycznych otwiera możliwość ich wykorzystania.

Rodzina, praca i władza

prof. dr hab. Eugenia Mandal, Instytut Psychologii Uniwersytet Śląski

Władza jest fundamentalnym zjawiskiem w relacjach społecznych, to specyficzny rodzaj relacji pomiędzy ludźmi i złożony system dążenia-hamowania. Władza wpływa na funkcjonowanie podmiotu w aspekcie poznawczym, emocjonalnym i behawioralnym (Kipnis, 1976; Keltner, Gruenfeld, Anderson, 2003). Władza jest obecna w pracy i w rodzinie. Celem wykładu będzie przedstawienie zagadnienia władzy w pracy zawodowej i w bliskich związkach kontekście płci. Omówiona zostanie problematyka władzy i poczucia władzy kobiet i mężczyzn w wybranych relacjach społecznych. Przedstawione zostaną badania kobiet i mężczyzn w rolach przełożonych i podwładnych.

WARSZTAT

Praca z metaforą jako metoda wspierania rozwoju uczniów z zaburzeniami ze spektrum autyzmu

dr Aleksandra Grotowska *Instytut Psychologii, Uniwersytet Łódzki*

Cel warsztatu: Przybliżenie uczestnikom metod pracy z uczniem z zaburzeniami ze spektrum autyzmu, które pomagają dziecku rozpoznawać, nazywać i wyrażać jego emocje.

Czas: 60 minut

Materiały: farby, kredki, papier biały, papier kolorowy, ołówki, długopisy, nożyczki

Przebieg warsztatu:

1. Wprowadzenie teoretyczne (10 minut)
2. Ćwiczenia praktyczne (40 minut) 3 rodzaje ćwiczeń z metaforą, pozwalające dziecku rozpoznawać, nazywać i bezpiecznie wyrażać emocje
3. Podsumowanie i dyskusja (10 minut)

Liczba uczestników: max. 10 osób

REFERATY

Sesja 1a. Poszukiwanie dobrostanu w pracy i edukacji

Dobrostan pracujących kobiet i mężczyzn

mgr Patrycja Siemiginowska Zakład Psychologii Pracy i Organizacji, Uniwersytet Jagielloński, **dr Anna Ziółkowska** Instytut Psychologii Stosowanej, Uniwersytet Jagielloński

Współczesny człowiek musi sobie radzić z godzeniem funkcjonowania w wielu sferach życia (zawodowej, rodzinnej, towarzyskiej). Ważne zatem, by móc zidentyfikować, co wpływa na dobrostan pracownika, który jest również zaangażowany w realizację ról rodzinnych (partnera, rodzica).

W referacie zostaną przedstawione wyniki badań nad wpływem aspektów związanych z życiem rodzinnym i zawodowym na dobrostan pracujących zawodowo rodziców. Celem badań było zidentyfikowanie predyktorów zdrowia psychicznego, satysfakcji z życia oraz zadowolenia z pracy u osób w związkach (mażeńskich lub nieformalnych), które posiadają co najmniej jedno dziecko. Ponadto zostaną przedstawione różnice międzyplciowe w aspekcie badanych zależności.

Dobrostan przedsiębiorców a koszty psychiczne i zyski finansowe w biznesie

dr Katarzyna Biegańska *Instytut Psychologii, Uniwersytet Łódzki*

Dobrostan i zdrowie psychiczne ludzi biznesu jest stosunkowo rzadko podejmowany jako przedmiot badań psychologicznych w Polsce. Częściej analizuje się predyspozycje osobowościowe do przedsiębiorczości czy uwarunkowania efektywności. Przesłanki wynikające z badań prowadzonych zagranicą nie są jednoznaczne: część z nich wskazuje, że przedsiębiorcy doświadczają silniejszego stresu i większej ilości zaburzeń różnego rodzaju niż szeregowi pracownicy, inne temu przeczą. Podkreśla się znaczenie powodzenia finansowego jako wyznacznika przedsiębiorczego stresu i zdrowia psychicznego.

Zbadano 702 osoby, w tym 113 planujące otwarcie firmy, 163 przedsiębiorców w kategorii „młoda firma” (do 3,5 roku działalności), 226 przedsiębiorców w kategorii „dojrzała firma”, 119 szeregowych pracowników oraz 8 intraprzsiębiorców (osoby działające na sposób przedsiębiorczy, ale zatrudnione w organizacjach). W badaniach zastosowano m.in. GHQ-28, Skalę Odczuwanego Stresu PSS-10, skale do badania wielkości i wzrostu dochodów oraz satysfakcji z dochodów. Badania miały na celu poznanie różnic w zakresie różnych wymiarów zdrowia psychicznego między wymienionymi grupami z uwzględnieniem płci badanych oraz wskazanie, co silniej determinuje zdrowie psychiczne: nasilenie doświadczanego stresu w biznesie czy uzyskiwany sukces finansowy i satysfakcja z niego.

Analizy statystyczne pokazały szereg istotnych różnic między badanymi. Właściciele „dojrzałych firm” jawią się jako ci, którzy uzyskują mniejsze nasilenia stresu i negatywnych aspektów zdrowia psychicznego i fizycznego niż pozostałe badane grupy. Najsilniejszy stres i negatywne doświadczenia psychiczne dotyczą szeregowych pracowników. Analiza regresji pokazały, że zarówno stres, jak i dochód są ważnymi determinantami dobrostanu (wśród kobiet stres i satysfakcja z dochodu ma większe znaczenie, wśród mężczyzn czynniki finansowe – dochód i wzrost dochodu).

Poczucie wspólnoty jako dyspozycja osobowościowa wspierająca poczucie dobrostanu

dr Alina Kałużna-Wielobób Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Według teorii A. Adlera – poczucie wspólnoty to względnie stabilna na przestrzeni życia właściwość indywidualna. Odnosi się do wewnętrznego związku człowieka z innymi ludźmi: poczucia jedności z innymi lub oddzielenia od innych. Osoby o wysokim poczuciu wspólnoty w swoich działaniach motywowane są przez dążenie do wspólnego dobra. Natomiast osoby o niskim poczuciu wspólnoty w swoich działaniach zmagają się z wykazaniem swojej wyższości nad innymi, potwierdzenia swojej wartości przez okazanie się lepszymi od innych, zdobycia dominującej pozycji, co pozwoli im skompensować wewnętrzne poczucie niższości. Osoby o wysokim poczuciu wspólnoty mają wysoki poziom zaufania do ludzi, siebie i świata. Natomiast osoby o niskim poczuciu wspólnoty mają skłonność przypisywać innym wrogie intencje i traktować ich jako rywali. Postrzeganie innych ludzi w przypadku osób o niskim poczuciu wspólnoty jest zdominowane przez kategorie „lepsy-gorszy”, które to kategorie nie dominują w postrzeganiu innych przez osoby prowsólnotowe.

W oparciu o koncepcję Adlera oraz obserwacje z własnej praktyki psychoterapeutycznej A. Kałużna-Wielobób (2017) opracowała eksperymentalną wersję Kwestionariusza Poczucia Wspólnoty. Metodą iclust (Item Cluster Analysis) wyodrębniono 3 czynniki (skupienia). Okazało się, że o ile stwierdzenia dotyczące wysokiego poczucia wspólnoty tworzyły jedno skupienie, to twierdzenia będące przejawem braku poczucia wspólnoty utworzyły dwa odrębne skupienia. Owe trzy skupienia dotyczyły trzech orientacji wspólnotowych, które można scharakteryzować następująco: 1) poczucie wspólnoty - nastawienie prowsólnotowe charakteryzuje się: motywacją dla wspólnego dobra, poczuciem jedności z innymi, nastawieniem na pracę nad jakością relacji z ludźmi, umiejętnością harmonijnej współpracy, życzliwością i skłonnością do przeżywania wdzięczności oraz 2) czynniki przeciwne poczuciu wspólnoty: 2) antywspólnotowa dominacja - charakteryzująca się: dążeniem do dominowania i pokonywania innych, aby okazać się lepszym, poczuciem braku harmonii z innymi, nastawieniem rywalizacyjnym, postrzeganiem ludzi przez kategorie „lepsy-gorszy”, nastawieniem na własne korzyści bez uwzględniania innych, wrogością i skłonnością do przypisywania innym wrogości oraz doświadczaniem poczucia krzywdy oraz 3) antywspólnotowa izolacja - charakteryzująca się: brakiem poczucia wspólnoty, poczuciem izolacji i oddzielenia od innych, tendencją do doświadczania w grupie ludzi niepokoju i napięcia oraz niskim poczuciem własnej wartości. Badania pokazały, że wysokie poczucie wspólnoty wiąże się z wysokim dobrostanem ogólnym oraz wysokim poziomem 5 z 6 składników psychologicznego dobrostanu (w ujęciu C. Ryff): opanowaniem środowiska, rozwojem osobistym, pozytywnymi relacjami, poczuciem celu w życiu i samoakceptacją (brak związków z autonomią). Wyniki badań pokazały również pozytywne związki poczucia wspólnoty z samooceną, nadzieją podstawową, tendencją do doświadczania pozytywnych uczuć, optymizmem oraz negatywnie z lękiem (cechą).

Kapitał psychologiczny a zadowolenie z sytuacji zawodowej absolwentów psychologii

dr hab. prof. Uł Agnieszka Lipińska-Grobelny Uniwersytet Łódzki, **mgr Izabela Pawlak** Polskie Stowarzyszenie Studentów i Absolwentów Psychologii

Celem badań było przedstawienie, jakie związki zachodzą między zasobami osobistymi, które wchodzi w skład kapitału psychologicznego a zadowoleniem z sytuacji zawodowej absolwentów psychologii. W procedurze badawczej uczestniczyło 98 osób z dyplomem psychologa, reprezentujących polskie uczelnie wyższe, do 5 lat od momentu ukończenia studiów. Poszczególne składowe kapitału psychologicznego: przekonanie o własnej skuteczności, nadzieja na sukces, optymizm oraz prężność, a także zadowolenie z sytuacji zawodowej, zostały zbadane następującymi narzędziami: Kwestionariuszem Uogólnionej Własnej Skuteczności, Kwestionariuszem Nadziei na Sukces, Testem Orientacji Życiowej, Skalą Pomiaru Prężności oraz Kwestionariuszem Zadowolenia z Sytuacji Zawodowej. Uzyskane wyniki pozwalają na sformułowanie ogólnego wniosku, że absolwenci psychologii są w większości zadowoleni ze swojej sytuacji zawodowej oraz reprezentują ponadprzeciętne natężenie zasobów osobistych kapitału psychologicznego. Co więcej, zadowolenie z sytuacji zawodowej wiąże się ze wszystkimi składowymi PsyCap, ale to finalnie nadzieja na sukces jest jego najważniejszym zasobem.

Dobrostan nauczycieli i jego pomiar – Teachers Subjective Wellbeing Questionnaire (TSWQ)

dr Magdalena Zadworna-Cieślak *Instytut Psychologii, Uniwersytet Łódzki*, **dr Karolina Kossakowska** *Instytut Psychologii, Uniwersytet Łódzki*

Praca w zawodzie nauczyciela wymaga wysokich kompetencji merytorycznych i społeczno-emocjonalnych, ale także obarczona jest wysoką odpowiedzialnością, dużym ryzykiem stresu zawodowego i wypalenia. Sytuację tej grupy zawodowej najczęściej analizuje się w kontekście psychologicznym właśnie z perspektywy zagrożeń. Tymczasem niemniej ważne wydaje się ujęcie pozytywne – związane z czerpaniem zadowolenia z pełnionej roli zawodowej i ogólnego dobrostanu wynikającego z wykonywanej pracy nauczyciela.

Dobrostan pedagogiczny kształtuje się w podstawowych elementach pracy nauczyciela – między innymi w toku procesu nauczania-uczenia się, planowania zajęć w klasie, interakcji z uczniami, dokonywaniu ocen oraz poczuciu pozytywnej relacji z miejscem pracy czyli szkołą. Stopień ogólnego dobrostanu nauczyciela może promować osiągnięcie celów pedagogicznych. Ponadto im wyższy dobrostan nauczycieli, tym mniejsze ryzyko wypalenia zawodowego, mniejsza liczba zwolnień lekarskich i przypadków odchodzenia z zawodu. Nie istnieje jak dotąd wśród polskojęzycznych psychologicznych narzędzi pomiaru narzędzie pozwalające na ocenę dobrostanu nauczycieli. W tym celu podjęto się adaptacji językowej i psychometrycznej oceny kwestionariusza Teachers Subjective Wellbeing Questionnaire (TSWQ) autorstwa Renshaw, Long & Cook (2015). Narzędzie składa się z 8 pytań i służy do ogólnej oceny dobrostanu nauczycieli, oraz jego nasilenia w zakresie 2 wymiarów – więzi ze szkołą i skuteczności nauczania. W pilotażowych badaniach adaptacyjnych udział wzięło 150 nauczycieli łódzkich szkół podstawowych, zróżnicowanych pod względem wieku i stażu pracy. W wystąpieniu zawarte będą informacje na temat specyfiki narzędzia i jego wstępnych psychometrycznych właściwości.

Sesja 1b. Poszukiwanie dobrostanu w pracy i edukacji

Satysfakcja z pracy i stan zdrowia psychicznego wśród młodych dorosłych - moderująca rola relacji z rodzeństwem

dr Katarzyna Walęcka-Matyja Instytut Psychologii, Uniwersytet Łódzki

Celem badania było ustalenie moderacyjnej roli jakości relacji interpersonalnej z dorosłym rodzeństwem w związku między oceną pracy zawodowej a stanem zdrowia psychicznego młodych dorosłych oraz określenie moderacyjnej roli satysfakcji z pracy w relacji między zdrowiem psychicznym a relacją z dorosłym rodzeństwem.

W badaniu uczestniczyły 84 osoby, o średniej wieku 25,5 lat. Wykorzystano następujące narzędzia: Arkusz Opisu Pracy Neuberger, Allerbeck w adaptacji Zalewskiej, Kwestionariusz Ogólnego Stanu Zdrowia GHQ-28 Goldberga w adaptacji Makowskiej, Merecz oraz Kwestionariusz Relacji Dorosłego Rodzeństwa w opracowaniu Walęckiej-Matyji.

Uzyskane rezultaty wskazują, że nie wystąpiło zróżnicowanie międzypłciowe w zakresie satysfakcji z pracy oraz zdrowia psychicznego. Różnice międzygrupowe ujawniły się w jakości relacji z dorosłym rodzeństwem. Kobiety uzyskały wyższe wyniki średnie niż mężczyźni w czynniku Ciepło. Stwierdzono, że niskie zadowolenie z pracy w wymiarze ogólnym, jak i z poszczególnych jej czynników łączy się z gorszym stanem zdrowia psychicznego badanych. W grupie kobiet najsilniejsze korelacje zaobserwowano pomiędzy spostrzeganiem przeciwieństwa w relacji z rodzeństwem, konfliktem a symptomami somatycznymi. W grupie mężczyzn najwięcej dodatnich zależności wystąpiło pomiędzy konfliktowymi relacjami z rodzeństwem a symptomami depresji. Stwierdzono, że zarówno relacja z dorosłym rodzeństwem jest moderatorem zależności pomiędzy satysfakcją z pracy i stanem zdrowia psychicznego oraz że satysfakcja z pracy jest moderatorem zależności pomiędzy relacją z dorosłym rodzeństwem i stanem zdrowia psychicznego.

Ustalono, że poprzez jakość wzajemnych oddziaływań relacji w podsystemie dorosłego rodzeństwa i satysfakcji z pracy ujawniają się związki ze stanem zdrowia psychicznego. Stwarza to możliwość nie tylko poznania psychologicznych aspektów funkcjonowania młodych dorosłych na rynku pracy, ale także szansę ochrony ich stanu zdrowia psychicznego.

Funkcjonowanie podsystemu rodzeństwa a satysfakcja z życia młodych dorosłych

mgr Paulina Szymańska *Instytut Psychologii, Uniwersytet Łódzki*

Relacja z rodzeństwem, bez względu na okres rozwojowy, ma zróżnicowany, wieloaspektowy charakter. Wzajemne oddziaływanie braci i sióstr na siebie jest widoczne zarówno w dzieciństwie (Buist, Vermande, 2014; Howe, Rinaldi, Jennings, Petrakos, 2002), jak i w okresie adolescencji (Brody, Kim, Murry, Brown, 2003; Whiteman, McHale, Crouter, 2007) m.in. w odniesieniu do rozwoju umiejętności interpersonalnych i kontaktów z rówieśnikami czy też zdolności poznawczych. Jakość tej relacji jest ważna również w późniejszych latach życia i, jak wskazują badacze, jest ściśle połączona z psychospołecznym funkcjonowaniem młodych dorosłych (Walęcka-Matyja, 2017, 2018).

Celem niniejszego badania było sprawdzenie związku między oddziaływaniami łączącymi poszczególne podsystemy rodzinne a satysfakcją z życia braci i sióstr w okresie wczesnej dorosłości. Wzięło w nim udział 405 osób zróżnicowanych pod względem socjodemograficznym, pochodzących z rodzin pełnych, mających od 18 do 35 lat i posiadających rodzeństwo biologiczne w tym samym przedziale wiekowym. Wykorzystano ankietę socjodemograficzną, *STQ-Now – Kwestionariusz Ty i Twoje rodzeństwo – Obecnie* (Stewart i in., 2001, w adaptacji Szymańskiej, 2016), *SOR – FACES IV – Skala Oceny Rodziny* (Olson, Gorall, 2006, w adaptacji Margasińskiego, 2009) oraz *SWLS - Skala Satysfakcji z Życia* (Diener i wsp., 1985, w adaptacji Juczyńskiego). Uzyskane wyniki wskazują m.in. na silny związek typu relacji z rodzeństwem (Ambiwalentnego, Wrogięgo oraz Wspierającego) badanych osób z ich satysfakcją życiową.

Dobrobyt materialny rodziny a marzenia młodzieży w kontekście dobrostanu życiowego i edukacyjnego

dr Małgorzata Kierzkowska *Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie*, **dr Karolina Skarbak** *Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie*

Dobrobyt materialny rodziny stanowi jeden z czynników związanych z pojęciem szeroko rozumianego dobrostanu życiowego, w tym edukacyjnego. Podczas wystąpienia zostaną zaprezentowane wyniki badań, które koncentrowały się wokół marzeń młodzieży wywodzącej się z rodzi o wysokim statusie ekonomicznym. Celem badań było ustalenie czy i jak warunki materialne środowiska rodzinnego determinują marzenia i aspiracje młodzieży.

Styl przywiązania a dobrostan w relacjach rodzinnych oraz w pracy

dr Monika Kornaszewska-Polak *Katedra Nauk o Rodzinie, Wydział Teologiczny, Uniwersytet Śląski w Katowicach*

Charakter przywiązania rozwijany przez osobę od początku życia kształtuje się w odpowiedzi na otaczające ją relacje. Wywiera on poważny wpływ na funkcjonowanie osoby w najważniejszych obszarach życia, jakimi są życie rodzinne oraz życie zawodowe. W tych obszarach realizowane są wyuczone w domu pochodzenia zachowania przywiązaniowe (wzorce relacji interpersonalnych/ społecznych). Jak pokazują badania inne style przywiązania towarzyszą osiąganiu satysfakcji w relacjach interpersonalnych, a inne w osiąganiu satysfakcji zawodowej. W referacie zostanie zaprezentowana analiza wyników badań własnych oraz innych autorów wskazująca jakie aspekty przywiązania decydują o szczęściu rodzinnym oraz które z nich decydują o satysfakcji z pracy. Dobrostan całościowy jest ostatecznie uzależniony od wysokiego poziomu ufności przywiązaniowej, która realizowana w bliskich relacjach oraz relacjach zawodowych daje poczucie indywidualnej satysfakcji i szczęścia. Niemniej jednak nie zawsze ufność przywiązaniowa jest czynnikiem decydującym w osiąganiu zadowolenia z pracy. Różne wzorce następstw stylów przywiązania we wskazanych dwóch obszarach: rodzinnym i zawodowym zostaną zaprezentowane.

Nieadaptacyjne schematy Younga jako bariera w osiągnięciu dobrostanu u młodych dorosłych

dr hab. prof. Uł Grażyna Poraj *Instytut Psychologii, Uniwersytet Łódzki*, **mgr Karolina Cieślak** *Uniwersytet Łódzki*

Środowiskiem, które w największym stopniu kształtuje młodych ludzi, rozwija ich indywidualne właściwości, wiarę w siebie i gotowość do podejmowania wyzwań jest rodzina. Ona również pełni kluczową rolę w rozwoju u nich nieadaptacyjnych schematów poznawczych. Celem przeprowadzonych badań była analiza wczesnych nieadaptacyjnych schematów poznawczych, a także określenie charakteru oraz siły związków pomiędzy nimi a wybranymi zmiennymi psychologicznymi, czyli poczuciem własnej wartości i nadzieją na sukces. W badaniu wzięło udział 101 młodych dorosłych należących do grupy nieklinicznej, w wieku od 18 do 35 lat, w tym 51 kobiet i 50 mężczyzn. Wykorzystano: Kwestionariusz Schematów Younga (YSQ-S3), Wielowymiarowy Kwestionariusz Samooceny (MSEI) E. J. O'Brien i S. Epsteina, w polskiej adaptacji D. Fecenec oraz Kwestionariusz Nadziei na Sukces (KNS), M. Łaguny, J. Trzebińskiego i M. Zięby. Okazało się, że wczesne nieadaptacyjne schematy Younga pełnią niezwykle ważną rolę w procesie formowania się indywidualnych właściwości młodych ludzi. Uzyskane wyniki wskazują na występowanie różnic pomiędzy kobietami i mężczyznami w zakresie zarówno nasilenia, jak i układu nieadaptacyjnych schematów. Co więcej, ujawniono istotne związki pomiędzy wczesnymi nieadaptacyjnymi schematami poznawczymi a poczuciem własnej wartości i nadzieją na sukces w badanej grupie.

Rekonstrukcja wybranych czynników kształtujących przebieg drogi edukacyjnej kobiet, które odniosły sukces zawodowy w świetle teorii F. Schütze

dr Ewa Kos Wydział Nauk o Wychowaniu, Uniwersytet Łódzki

Celem referatu jest scharakteryzowanie i ukazanie znaczenia wybranych czynników, które potencjalnie mogły ukształtować drogę edukacyjną, zawodową kobiet, które odnoszą sukcesy zawodowe (a w konsekwencji mogą mieć znaczenie dla podejmowanych przez kobiety decyzji o ustawicznym kształceniu się zawodowym w dorosłości). Czynniki te zrekonstruowane zostały w toku pracy analitycznej w oparciu o metodę wywiadu narracyjnego F. Schütze.

Sesja 2. Relacje w rodzinie – różne perspektywy

Problemy współczesnych rodzin z perspektywy badań własnych

dr Anna Linek Wydział Nauk Historycznych i Społecznych, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, **dr Justyna Kurtyka-Chałas** Wydział Nauk Historycznych i Społecznych, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

Praca i sfera pozazawodowa, w tym szczególnie rodzina, są głównymi obszarami funkcjonowania osób dorosłych. Wymaga to umiejętności dzielenia czasu jak i energii, pomiędzy tymi obszarami funkcjonowania. Dysharmonia pomiędzy sferą zawodową i pozazawodową może być rozumiana jako „zaburzenie optymalnych proporcji we wzajemnych relacjach obu tych obszarów i zachodząca wówczas, gdy praca zawłaszcza życie prywatne i odwrotnie, gdy życie prywatne dzieje się kosztem pracy zawodowej” (Tomaszewska-Zajac, 2014).

W badaniach dotyczących oddziaływania na siebie ról zawodowych i prywatnych analizowane są najczęściej czynniki związane z częstotliwością i nasileniem konfliktu rodzina-praca lub wzmacniania rodzina-praca, konsekwencjami konfliktu praca-rodzina lub wzmacniania praca-rodzina dla funkcjonowania w różnych sferach oraz różnice międzykulturowe.

Czynniki związane z występowaniem konfliktu praca-rodzina dzieli się na czynniki indywidualne, cechy środowiska pracy i czynniki rodzinne. Do czynników indywidualnych zaliczane są zmienne demograficzne, jak płeć czy wiek oraz różnice indywidualne, w tym cechy osobowości (w szczególności neurotyczność) i cenione wartości. Kobiety nieznacznie częściej doświadczają konfliktu rodzina-praca, a mężczyźni nieznacznie częściej doświadczają konfliktu praca-rodzina. Wyższemu nasileniu konfliktu sprzyja typ zachowania A i negatywna emocjonalność. Cechy środowiska pracy sprzyjające nasileniu konfliktu praca-rodzina to m.in. obciążenie pracą, zmianowy system pracy lub obciążające czynniki interpersonalne w miejscu pracy. Czynniki rodzinne uwzględniają stan cywilny, liczbę dzieci, obciążenie zawodowe współmałżonka, poziom zaangażowania w obowiązki domowe, relacje między małżonkami. Stan cywilny jest w badaniach często uwzględniany jako moderator zależności między liczbą dzieci a konfliktem praca-rodzina. Negatywne cechy środowiska pracy sprzyjają nasileniu konfliktu praca-rodzina, natomiast negatywne czynniki rodzinne nasilają konflikt rodzina-praca (Lubrańska, 2014).

Najczęściej badane konsekwencje konfliktu praca-rodzina to obniżenie satysfakcji z pracy, małżeństwa i rodzicielstwa, a także satysfakcji z życia, jak również wypalenie zawodowe, obciążenie fizyczne i psychiczne, zachowania zdrowotne (stosowanie używek, niezdrowe odżywianie, mała aktywność fizyczna) oraz niskie przywiązanie organizacyjne (Baka, 2011).

W kontekście równoważenia życia rodzinnego i zawodowego powstaje pytanie o trudności, których doświadczają rodziny w codziennym funkcjonowaniu. Szczególnie istotne wydaje się znalezienie odpowiedzi na pytanie: na jaki rodzaj/rodzaje problemów wskazują matki i ojcowie. Problematyka ta stała się

przedmiotem zainteresowania w przeprowadzonych badaniach empirycznych. Celem wystąpienia jest przedstawienie wyników badań własnych odnoszących się do problematyki obejmującej trudności z jakimi spotykają się współczesne rodziny.

Badanie zostało przeprowadzone na grupie 200 osób (100 kobiet i 100 mężczyzn). Ankietowani byli mieszkańcami Warszawy. Założono badanie osób prowadzących wspólne gospodarstwo domowe i wychowujących dzieci w wieku od 2 do 16 lat. W badaniu wykorzystano skalę własnego autorstwa, która została skonstruowana na potrzeby badania własnego.

Wyniki przeprowadzonych badań wskazują na liczne i zróżnicowane obszary trudności, z jakimi spotykają się na co dzień rodziny. Problematyka trudności została podzielona na następujące obszary: relacje interpersonalne w związku małżeńskim/partnerskim, relacje interpersonalne z dzieckiem/dziećmi, relacje interpersonalne z innymi, obowiązki i zadania, wybrane trudności i problemy.

W trakcie wystąpienia zostaną zaprezentowane wyniki badań z podziałem na płeć z uwzględnieniem takich zmiennych socjodemograficznych jak: wiek, wykształcenie, stan cywilny i staż związku małżeńskiego/partnerskiego, liczba i wiek dzieci, zaangażowanie zawodowe współmałżonków/ partnerów, stosunek do wiary i praktyk religijnych oraz wyznanie religijne.

Uzyskane w badaniach wyniki wydają się interesujące zarówno z teoretycznego jak i praktycznego punktu widzenia. Szczególnie cenne wydaje się to, że to badani klasyfikując na skali swoje odpowiedzi wskazują problemy, które są dla nich najtrudniejsze, wśród całej gamy codziennych trudności.

Oczekiwania młodych dorosłych a zaangażowanie w bliskich związkach emocjonalnych

mgr Adrianna Kaczuba *Instytut Psychologii, Uniwersytet Łódzki*, **dr hab. prof Uł Iwona Janicka** *Instytut Psychologii, Uniwersytet Łódzki*

W niniejszym badaniu podjęto się sprawdzenia struktury oczekiwań wobec partnera prezentowanych przez mężczyzn i kobiety w związkach nieformalnych, w odniesieniu do ich zaangażowania w romantyczny związek. Zbadano 213 młodych dorosłych z par randkujących i kohabitujących, spotykających się z aktualnym partnerem od przynajmniej 5 miesięcy. W badaniu użyto Kwestionariusza Zaangażowania Interpersonalnego (Janicka, Szymczak, 2018) i autorskiej Skali do Badania Oczekiwań wobec Partnera. Wyniki badania wskazały, że mężczyźni oceniali swoje aktualne partnerki bardziej krytycznie niż kobiety obecnych partnerów. Kobiety prezentowały natomiast wyższe oczekiwania wobec idealnych partnerów. Nie zaobserwowano różnic w oczekiwaniach osób kohabitujących i niekohabitujących oraz stwierdzono, że poziom zaangażowania młodych dorosłych był zróżnicowany w wymiarach odnoszących się do oddania, ale nie zobowiązania.

Relacja pomiędzy podstawowymi wymiarami funkcjonowania rodziny a spostrzeganiem małżeństwa we wczesnej dorosłości.

dr Adrian Kurcbart Wydział Pedagogiczny i Artystyczny, Instytut Pedagogiki i Psychologii, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

Celem przeprowadzonego badania była eksploracja relacji pomiędzy podstawowymi wymiarami funkcjonowania rodziny takimi jak: spójność, elastyczność, komunikacja oraz satysfakcja z życia rodzinnego, a spostrzeganiem małżeństwa w okresie wczesnej dorosłości. Badaniami objęto grupę 61 młodych dorosłych, którzy nie zawarli jeszcze związku małżeńskiego. Do oszacowania podstawowych wymiarów funkcjonowania rodziny wykorzystano Skalę Oceny Rodziny. Natomiast do pomiaru spostrzegania małżeństwa użyto Kwestionariusza Stylów Spostrzegania „Koło Shalita”. Dane demograficzne zgromadzono za pomocą specjalnie w tym celu przygotowanej Ankiety „Małżeństwo i Rodzina”.

Wspólny biznes a relacja w związku - studia przypadków psychoterapii

mgr Magdalena Rachubińska Instytut Psychologii, Uniwersytet Łódzki

We współczesnym świecie coraz więcej par poznaje się w pracy. Kolejne decyzje zawodowe często łączą się z otwieraniem własnej działalności gospodarczej, często wspólnie, ze względu na podobne zainteresowania czy wykształcenie. Czy to zawsze dobrze wpływa na związek? Podczas wystąpienia zostaną przedstawione studia przypadków klientów psychoterapii, którzy funkcjonują w takich związkach, gdzie wspólnie z partnerem/małżonkiem prowadzą firmę. Referat będzie zawierał rozważania teoretyczne praktykującego terapeuty integracyjnego.

Wybrane ograniczenia związane z macierzyństwem w percepcji matek małych dzieci

dr Anna Szymanik-Kostrzewska Katedra Psychologii Rozwoju Człowieka, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Prezentowane badania powstały w oparciu o założenia przedstawione przez J. Senior w książce „Dużo radości, mniej przyjemności. Paradoks współczesnego rodzicielstwa” (2015). Autorka zakłada, iż rodzicielstwo, mimo radości z nim związanej, wiąże się z ograniczeniem przyjemności w stosunku do czasów, gdy nie miało się dzieci. Na podstawie odwołań do badań postuluje, iż macierzyństwo powoduje ograniczenie autonomii kobiet, niedobory snu, nudę, konieczność korzystania z podzielnej uwagi, kłótnie o sprawy związane z dzieckiem, zaniedbywanie partnera, konieczność dzielenia czasu na zajmowanie się dzieckiem i inne sprawy, towarzyską izolację, trudności w radzeniu sobie z nieposłuszeństwem dziecka oraz znalezieniem „czasu dla siebie”.

Celem badań było określenie, czy wymienione przez Senior (2015) trudności dotyczą polskich kobiet, które są matkami przynajmniej jednego dziecka w wieku 1-7 lat. Przebadano 252 matki w wieku od 17 do 46 lat ($M = 32,8$; $SD = 6,17$) o wykształceniu w przeważającej części średnim (43%) lub wyższym (48%), pozostające w większości w związkach sformalizowanych (77%) lub nieformalnych (16%) (badania wciąż trwają, docelowa próba badanych szacowana jest na 300 osób). Uczestniczki badania wypełniały kwestionariusz stworzony w oparciu o parafrazy z książki Senior (2015) dotyczące ograniczeń związanych z macierzyństwem. Ich zadaniem było ustosunkować się do 15 stwierdzeń na skali Lickerta 0-5 (od „zdecydowanie się nie zgadzam” do „zdecydowanie się zgadzam”). Dobór odbywał się w oparciu o metodę „kuli śnieżnej” (pomocy w rekrutacji badanych udzielili studenci). Udział w badaniach był dobrowolny i w pełni anonimowy (nie było możliwości identyfikacji konkretnej osoby badanej nawet po to, by uzyskać dostęp do jej wyników badań).

Wstępne wyniki badań sugerują, iż badane kobiety doświadczają jedynie czterech z postulowanych przez Senior ograniczeń, związanych z macierzyństwem (ponadto doświadczają ich w niewielkim stopniu, tj. „raczej się zgadzają” z danymi stwierdzeniami) – myślenia o dziecku nawet, gdy uda im się wygospodarować „czas dla siebie”, rzadkich okazji by robić, co się chce, kiedy się chce, niedoboru snu w połączeniu z marzeniem, by się wyspać oraz poczucia „zabiegania” (presji czasu). Uczestniczki badania w największym stopniu zaprzeczały (nie zgadzały się ze stwierdzeniami), iż dziecko bądź rzeczy/sytuacje z nim związane są przyczyną kłótni z ojcem dziecka częściej niż jakkolwiek inny powód, czują się samotne mimo obecności dziecka/dzieci oraz są w stanie okazywać swojemu partnerowi tyle miłości, ile by chciały, gdyż są na to zbyt zmęczone.

Chociaż wyniki badań sugerują, iż matki małych dzieci doświadczają w niewielkim stopniu ograniczeń związanych z macierzyństwem, których istnienie postulowała Senior, warto zastanowić się nad alternatywnymi wyjaśnieniami, mianowicie: 1. W jakim stopniu kobiety nie zdają sobie sprawy z owych ograniczeń, gdyż zdołały się do nich zaadaptować lub je zaakceptować jako nieodłączny element macierzyństwa? 2. Czy identyfikacja ze stereotypem matki-Polki, która poświęca swój komfort na rzecz bycia jak najlepszą matką, nie sprawia, że kobiety nie przyznają się, iż odczuwają ograniczenia związane z macierzyństwem i nie starają się przedstawić siebie „w lepszym świetle”, bagatelizując doświadczane trudności?

Właściwości indywidualne matki a jej więź z dzieckiem prenatalnym

dr Marta Kucharska *Instytut Psychologii, Uniwersytet Łódzki*

W badaniu podjęto próbę odpowiedzi na pytanie, czy właściwości indywidualne matki, takie jak: wiek, styl przywiązania, samoocena, lęk jako cecha i lęk jako stan, decydują o postawach wobec doświadczania przez nią ciąży.

Badaniu poddano kobiety w II i III trymestrze ciąży ze zdiagnozowanymi wrodzonymi wadami rozwojowymi płodu ($n = 65$) oraz innymi zagrożeniami wynikającymi z nietypowego przebiegu ciąży lub choroby matki ($n = 65$). Grupę kontrolną stanowiły kobiety w ciążach fizjologicznych ($n = 65$).

W celu zebrania danych zastosowano: Skalę Doświadczania Ciąży, Kwestionariusz Stylów Przywiązania KSP, Kwestionariusz Samooceny SES, Inwentarz Stanu i Cechy Lęku STAI oraz wywiad standaryzowany własnej konstrukcji.

Analizy wykazały, że we wszystkich badanych grupach zarówno wiek matki, charakterystyczny dla niej styl przywiązania jak i jej samoocena mogą być istotnymi predyktorami różnych aspektów doświadczania ciąży, czyli lęku przed macierzyństwem, zagrożenia poczucia bezpieczeństwa, koncentracji na ciąży, trudności w sferze zaufania do siebie i możliwości wsparcia oraz akceptacji roli macierzyńskiej. Natomiast ani lęk rozumiany jako cecha, ani jako stan nie są znaczące dla doświadczania ciąży zagrożonej i zdrowej.

Rodzina z dzieckiem chorym

mgr Izabela Socha *Uniwersytet Łódzki*

Doświadczenie zdarzenia traumatycznego, do jakich należy choroba nowotworowa dziecka, z reguły pociąga za sobą występowanie objawów stresu pourazowego. Rodzina może doświadczać traumy, która wiąże się z diagnozą, hospitalizacją, długotrwałym leczeniem czy niekorzystnym rokowaniem. O nasileniu tych objawów decydują m. in. posiadane przez jednostkę przekonania dotyczące świata i własnej osoby. Podjęte badania miały na celu ustalenie związku między pourazowymi treściami poznawczymi, wynikającymi z doświadczenia sytuacji traumatycznej oraz zakłóceniami w kluczowych przekonaniach, a poziomem objawów stresu potraumatycznego (PTSD) oraz sprawdzenie czy zakłócenia w kluczowych przekonaniach pośredniczą w relacji między pourazowymi treściami poznawczymi a objawami PTSD. Analizie poddano wyniki uzyskane od 57 rodziców w wieku 25-57 lat ($M=35,38$, $SD=8,32$), którzy zmagali się z chorobą nowotworową własnego dziecka. Mężczyźni stanowili 47,4% badanych, a kobiety 52,6%. Uzyskane wyniki wskazały na dodatnie związki pourazowych treści poznawczych oraz zakłóceń w kluczowych przekonaniach z nasileniem PTSD. Zakłócenia w kluczowych przekonaniach pełnią rolę mediatora w relacji między pourazowymi treściami poznawczymi a objawami PTSD. Zmiana zniekształconych w wyniku doznanej traumy schematów poznawczych może przyczynić się do redukcji objawów PTSD.

Sesja 3. Edukacja na różnych etapach życia

Kompetencje sześciolatków w ocenie ich matek oraz wykonanie testu odraczania gratyfikacji jako predyktory ich gotowości szkolnej mierzonej standardowymi Skalami Inteligencji i Rozwoju (IDS)

dr Paulina Michalska Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, **dr Anna Szymanik-Kostrzewska** Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, **prof. dr hab. Janusz Trempała** Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Wprowadzenie. Nowelizacja ustawy o systemie oświaty z 2016 roku (Dz.U. z 2016 r. poz. 35) wzbudziła dyskusję medialną na temat gotowości szkolnej dzieci 6-cio letnich. Rodzice stanęli przed dylematem, czy posłać dzieci do szkoły, czy pozostawić w przedszkolu do roku kalendarzowego, w którym skończą one 7 lat. W tym kontekście zainteresowaliśmy się użytecznością różnych sposobów oceny gotowości szkolnej dziecka przedszkolnego.

Zadaliśmy sobie pytanie o wartość predykcyjną: (a) subiektywnej oceny kompetencji szkolnych dzieci 6-letnich, dokonywanej przez ich rodziców (mierzonej specjalnie skonstruowanym kwestionariuszem dla matek), oraz (b) umiejętności dzieci do odraczania gratyfikacji (mierzonej klasycznym „testem ciasteczek” Mischela) w przewidywaniu wyników pomiaru gotowości szkolnej badanych sześciolatków standardowym Skalami Inteligencji i Rozwoju (IDS).

Wybór predyktorów nie był przypadkowy. Po pierwsze, rodzicielska (zwykle macierzyńska) ocena gotowości szkolnej dziecka prawdopodobnie leży u podstaw decyzji o posłaniu dziecka do szkoły i – co więcej – jest często wykorzystywana w praktyce pedagogicznej i psychologicznej oraz w badaniach naukowych. Po drugie, w ostatnich latach wielu badaczy dowodzi, że prosty „test ciasteczek” (marshmallow task) we wczesnym dzieciństwie pozwala przewidywać szeroki zakres późniejszych osiągnięć rozwojowych, a także osiągnięć szkolnych. Po trzecie, na podstawie dotychczasowych danych można przypuszczać, że zastosowanie w badaniu prostszych wskaźników gotowości szkolnej może przyczynić się do skrócenia czasu i relatywnego uproszczenia diagnozy i preselekcji szkolnej sześciolatków.

W oparciu o analizę literatury przyjęliśmy hipotezę, iż prosty, wykonawczy „test ciasteczek” jest lepszym predyktorem standardowego pomiaru gotowości szkolnej sześciolatków niż subiektywna ocena poziomu kompetencji szkolnych badanych dzieci w ocenie ich matek.

Metoda. Przebadano 68 dzieci, które ukończyły 6 lat ($M = 6,04$; $SD = 0,03$), w tym 33 dziewczynki i 35 chłopców. Kontrolowano wiek dziecka w miesiącach, płeć, miejsce zamieszkania, a także wykształcenie matek dzieci. Dobór do próby odbył się w oparciu o metodę „kuli śnieżnej”, chęć udziału w badaniach zgłaszały matki dzieci. Do obiektywnego pomiaru gotowości szkolnej zastosowano 11 (z 19) wykorzystywanych w tym celu Skal Inteligencji i Rozwoju IDS dla Dzieci w wieku 5-10 lat, autorstwa A. Grob, Ch. S. Meyer i P. Hagmann-von Arx, w polskiej adaptacji A. Jaworowskiej, A. Matczak i D. Fecenec (2012). Do

subiektywnego pomiaru gotowości szkolnej zastosowano Kwestionariusz Subiektywnej Oceny Gotowości Szkolnej Dziecka przez Rodziców (KGSD-R). Narzędzie składa się z 28 stwierdzeń dotyczących kompetencji dziecka w wymiarach odpowiadających wskaźnikom gotowości szkolnej zawartych w Skalach IDS, wobec których rodzic ustosunkowuje się na pięciostopniowej skali.

Do pomiaru umiejętności odraczania gratyfikacji (DoG) zastosowano zadanie wzorowane na marshmall task (zob. Mischel, Ebbesen, 1970), czyli tzw. „teście ciasteczek”. Badane dziecko otrzymywało preferowany smakołyk wraz z informacją, że jeśli go nie zje i zaczeka na miejscu na powrót badacza do pokoju, w którym odbywało się badanie – otrzyma drugi taki smakołyk. Jeśli dziecko wolało zjeść smakołyk od razu, nie doczekało do powrotu badacza lub wstało z miejsca podczas oczekiwania – nie otrzymywało drugiego smakołyku.

Wyniki. Analiza wyników wykazała, że subiektywna ocena matek w zakresie nabycia przez dziecko kompetencji wchodzących w zakres gotowości szkolnej korelowała na poziomie umiarkowanym z ogólnym, standaryzowanym wynikiem podskal IDS. Przeprowadzona analiza regresji hierarchicznej z uwzględnionymi zmiennymi ubocznymi (wiek dziecka, płeć, miejsce zamieszkania i wykształcenie matki) wykazała, że dla wyniku IDS istotne znaczenie ma przede wszystkim wiek dziecka, następnie potwierdzenia matek w zakresie opanowania przez dziecko kompetencji składających się na analogiczne do IDS podskale KGSD-R: Pamięć słuchową oraz Satysfakcję z osiągnięć. Analiza obejmująca znaczenie umiejętności odraczania gratyfikacji wykazała, że badane dzieci, które były w stanie powstrzymać się przed zjedzeniem pierwszego smakołyku w oczekiwaniu na drugi, uzyskały wyższy ogólny, standaryzowany wynik podskal IDS niż dzieci, które nie zdołały odroczyć gratyfikacji. Szczegółowa analiza znaczenia umiejętności odraczania gratyfikacji dla wyników poszczególnych podskal IDS, przy uwzględnieniu zmiennych ubocznych, wykazała, że umiejętność odraczania gratyfikacji jest istotnym predyktorem gotowości szkolnej jedynie w przypadku dwóch podskal IDS: Rozumowania logiczno-matematycznego i Mowy czynnej.

Wnioski. Subiektywne oceny kompetencji dziecka składających się na jego gotowość szkolną, dokonywane przez matki, analizowane przy uwzględnieniu wieku dziecka wykazały ograniczoną moc predykcyjną względem standaryzowanego wyniku IDS. Umiejętność odraczania gratyfikacji przez dzieci, po uwzględnieniu korelatów w postaci wieku dziecka, jego płci, miejsca zamieszkania i wykształcenia matki, również okazała się słabym predyktorem kompetencji składających się na gotowość szkolną.

Metody pracy z uczniem z zaburzeniami ze spektrum autyzmu. Studium przypadku

dr Aleksandra Grotowska *Institut Psychologii, Uniwersytet Łódzki*

Uczeń, który cierpi z powodu ASD (zaburzeń ze spektrum autyzmu), został poddany oddziaływaniom, polegającym na zastosowaniu różnych metod edukacji włączającej. Zespół wspierający współtworzą nauczyciele i psycholog. ASD jest jednostką chorobową, która zaburza funkcjonowanie w grupie społecznej i wymaga treningu kompetencji komunikacyjnych, takich jak: zawieranie znajomości, słuchanie, reagowanie na krytykę. Chłopiec został zdiagnozowany w wieku 15 lat i został objęty pomocą psychologiczną, gdy uczęszczał do publicznego gimnazjum. Początkowo wspieranie rozwoju dziecka odbywało się przy zastosowaniu metod arteterapeutycznych, które pomagały uczniowi wyciszyć się. Obecnie, podczas nauki ucznia w liceum, stosowane są metody coachingu życiowego. Chłopiec odbywa dwugodzinne sesje z psychologiem raz w tygodniu. Dzięki regularnej pracy i zastosowaniu różnych metod wspierania rozwoju, takich jak: określanie zasobów, doskonalenie zachowań, techniki automotywacji (m.in. praca z listą stanów emocjonalnych), praca z metaforą i innych, uczeń nauczył się lepiej rozpoznawać, nazywać oraz kontrolować emocje, a także zrealizował swój cel: poprawił wyniki w nauce, co zostanie szerzej omówione podczas wystąpienia.

Reglementacja (prawa do) seksualności osób z niepełnosprawnością intelektualną – wymiar edukacyjny i opiekuńczy

dr Marta Jurczyk *Uniwersytet Gdański*

Problem badawczy omawiany w zgłaszonym wystąpieniu z to różnicowanie dyskursu seksualności osób z niepełnosprawnością intelektualną przez osoby stanowiące profesjonalną kadre edukacyjną/terapeutyczną. Owo konstruowanie dyskursu seksualności stanowi problem badawczy wobec wielorakich i często odmiennych postaw reprezentowanych przez zespoły szkolne. Różnicowanie to odbywa się jednak na poziomie tego co deklarowane i komunikowalne a tym co reprezentowane przez określone praktyki i normy postępowania. Poziom deklaracyjny niejednokrotnie w myśl szeroko pojętego profesjonalizmu – postuluje hasła emancypacyjne i krytyczno-refleksyjne; poziom realizacyjny natomiast – determinuje owe postulatory o chęć zastosowania praktyk dyscyplinujących i ujarzmiających (przemoc symboliczna, dyskurs eugeniczny).

Wystąpienie ma charakter raportu z badań przeprowadzonych w ramach pracy doktorskiej – w założeniach metodologicznych etnografii performatywnej – której to rozpoznanie na gruncie polskich badań społecznych jest stosunkowo niewielkie. Ze względu na podejmowaną problematykę może stanowić istotny głos w dyskusji dotyczących problemów praktyk społecznych wokół dobrostanu osób z niepełnosprawnością intelektualną i ich seksualności.

Analiza związku między perspektywą postrzegania czasu a prokrastynacją w grupie studentów kierunków politechnicznych

dr Marta Znajmiecka-Sikora Instytut Psychologii Uniwersytet Łódzki, **dr hab. Justyna Wiktorowicz** Instytut Statystyki i Demografii WEiS, Uniwersytet Łódzki, **mgr Monika Sałagacka** Stowarzyszenie Rozwoju Kadr

W ciągu ostatnich lat obserwuje się wzrastające zainteresowanie psychologów teorią perspektyw czasowych i jej wpływem na funkcjonowanie człowieka na różnych płaszczyznach. Zimbardo i Boyd przedstawili model perspektyw czasowych, w którym wyróżnili pięć perspektyw, w jakich jednostka może postrzegać czas. Są to przeszła pozytywna i przeszła negatywna perspektywa postrzegania czasu, teraźniejsza hedonistyczna i teraźniejsza fatalistyczna perspektywa postrzegania czasu oraz przyszła perspektywa postrzegania czasu.

W koncepcję przedstawionego modelu wpisuje się zjawisko prokrastynacji. Prokrastynacja definiowana jest jako nawykowe i problematyczne odkładanie czynności w czasie. Może mieć charakter ogólnego odkładania codziennych spraw na później (general procrastination) lub może dotyczyć odkładania jedynie spraw w obszarze nauki (academic procrastination). Dotychczasowe badania pokazują, że prokrastynacja jest bardzo często spotykanym zjawiskiem w grupie studentów.

Celem podjętych badań była analiza związków między perspektywą postrzegania czasu a prokrastynacją w grupie studentów kierunków politechnicznych. W badaniu uczestniczyły 174 osoby w wieku 20-26 lat, w tym 105 kobiet i 69 mężczyzn. Do pomiaru zmiennych wykorzystano Pure Procrastination Scale w polskiej adaptacji Stępień i Ciecucha, która mierzy trzy aspekty prokrastynacji (decyzyjny, behawioralny i nieadaptacyjny) oraz wynik ogólny oraz Kwestionariusz Postrzegania Czasu autorstwa Zimbardo i Boyda przeznaczony do pomiaru pięciu perspektyw postrzegania czasu.

Wstępna analiza wyników wskazuje, że w badanej grupie studentów dominuje przeszła pozytywna perspektywa postrzegania czasu. Zaobserwowano najsilniejszy związek między przyszłą perspektywą postrzegania czasu a wynikiem ogólnym w skali prokrastynacji i jej trzema aspektami. Jest to związek ujemny, co oznacza, że im silniejsze natężenie przyszłej perspektywy postrzegania czasu u jednostki, tym niższa skłonność do prokrastynacji. Nieco słabsze związki wystąpiły między teraźniejszą fatalistyczną oraz przeszłą negatywną perspektywą postrzegania czasu. Kierunek tych związków jest dodatni, co oznacza, że jednostki u których dominuje perspektywa teraźniejsza fatalistyczna lub przeszła negatywna są bardziej skłonne do odkładania czynności w czasie.

Uczenie się roli rodzicielskiej przez współczesnego mężczyznę

dr Marta Majorczyk Collegium Da Vinci w Poznaniu

Przygotowanie do ról człowieka dorosłego jest głównym celem socjalizacji (Mandal i Stefańska- Klar, 1995; Kowalski, 1979; Konarzewski, 1995; Guz, 1987). W wymiarze instytucjonalnym, proces socjalizacji sprowadza się do przyswajania przepisów ról społecznych i funkcjonowania zgodnie z nimi nawet kosztem indywidualizmu i autonomii jednostki. Powiązanie procesu socjalizacji z uczeniem się ról umożliwi wprowadzenie wymiaru czasu społecznego. Ten specyficzny rodzaj czasu narzuca jednostce miary pożądanego zachowania, na przykład rozpoczęcie pracy zawodowej, założenie rodziny czy posiadanie potomka. Jak widać, socjalizacja ma wymiar biograficzny uwzględniający zmiany ról społecznych, które jednostka pełni w przebiegu swojego życia.

Celem wystąpienia jest przeanalizowanie tego jak współczesny mężczyzna uczy się roli rodzicielskiej.

Edukacja włączająca a funkcja wychowawcza szkoły

dr Hubert Tomkowiak Wydział Studiów Edukacyjnych, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

System edukacji w Polsce, mimo wielu zmian czy nawet poważniejszych reform, zdaje się niezmiennie oddalać od pełnienia funkcji wychowawczej na rzecz różnie pojmowanej funkcji edukacyjnej. Pewnym symbolem tego zjawiska może być samo pojęcie edukacji włączającej, które dotyczy przecież tak naprawdę dużo bardziej wychowania aniżeli edukacji. Dlaczego wychowanie stało się swoistym tabu w dzisiejszym szkolnictwie i jakie ma to konsekwencje dla poziomu dobrostanu uczestniczących w nim uczniów? To jedno z pytań, na które chciałbym próbować szukać odpowiedzi.

Poczucie skuteczności u nauczycieli – polska adaptacja Teachers' Sense of Efficacy Scale (TSES)

dr Karolina Kossakowska *Instytut Psychologii, Uniwersytet Łódzki*, **dr Magdalena Zadworna-Cieślak** *Instytut Psychologii, Uniwersytet Łódzki*

Poczucie skuteczności własnej nauczycieli jest definiowane ogólnie, jako stopień, w jakim nauczyciele uważają, że mają wpływ na wyniki uczniów. Bardziej szczegółowe definicje mówią o przekonaniu nauczycieli o własnych możliwościach do wspierania zaangażowania uczniów w proces uczenia się. Dotychczasowe badania pokazują, że poczucie skuteczności nauczycieli jest ściśle związane z motywacją u uczniów oraz ich przekonaniem o własnej skuteczności. Nauczyciele o silniejszym poczuciu własnej skuteczności inwestują więcej wysiłku w nauczanie i mają więcej wytrwałości w pokonywaniu trudności, są też bardziej otwarci na nowe pomysły i gotowi do eksperymentowania z nowymi metodami nauczania.

Rola jaką odgrywać może poczucie skuteczności własnej nauczycieli w uczeniu i nauczaniu przemawia za potrzebą jego dokładniejszej eksploracji wśród polskich nauczycieli.

W tym celu podjęto się adaptacji i psychometrycznej ewaluacji polskiej wersji językowej Teachers' Sense of Efficacy Scale (TSES) autorstwa Tschannen-Moran, & Woolfolk Hoy (2001). Narzędzie służy do ogólnej oceny poczucia własnej skuteczności u nauczycieli oraz w zakresie 3 wymiarów: skuteczności w motywowaniu uczniów, skuteczności w przekazywaniu wiedzy oraz skuteczności w zarządzaniu zespołem klasowym.

W pilotażowych badaniach adaptacyjnych udział wzięło 150 nauczycieli łódzkich szkół podstawowych, zróżnicowanych pod względem wieku i stażu pracy. Rezultaty oceny rzetelności polskiej wersji skali nie odbiegają znacząco od wyników w badaniach oryginalnych. Wstępne analizy właściwości psychometrycznych są zadowalające i potwierdzają zasadność dalszych prac adaptacyjnych.

Sesja 4. Kobieta w rolach zawodowych i rodzinnych

Poczucie własnej wartości i zadowolenie z życia kobiet bezdzietnych z wyboru

dr hab. prof. UŁ Grażyna Poraj *Instytut Psychologii, Uniwersytet Łódzki*, **mgr Agata Gawrych** *Uniwersytet Łódzki*

Celem badań było sprawdzenie czy kobiety bezdzietne z wyboru mają większe szanse na samorealizację zawodową oraz czy istotnie różnią się od kobiet posiadających lub planujących dzieci zadowoleniem z życia. Przebadano 100 kobiet w wieku od 20 do 50 lat, połowa z nich to kobiety bezdzietne z wyboru, a połowa wychowuje lub planuje dzieci. Narzędzia zastosowane w badaniu to: Kwestionariusz Zadowolenia z Życia w polskiej adaptacji J. Chodkiewicza, Wielowymiarowy Kwestionariusz Samooceny w polskiej adaptacji D. Ferenc i Kwestionariusz Nadziei na Sukces autorstwa M. Łaguny, J. Trzebińskiego i M. Zięby. Analiza wykazała, że kobiety bezdzietne z wyboru istotnie wyżej od grupy kontrolnej oceniają swój czas wolny, swoją osobę, mieszkanie, małżeństwo / związek partnerski i seksualność. Co więcej, wyżej od kobiet posiadających lub planujących dzieci oceniły swoją atrakcyjność fizyczną, popularność oraz kompetencje. Równocześnie są przekonane, że mają większe szanse na sukces, cechuje je wysoka siła woli i umiejętność radzenia sobie z wyzwaniem. Badane kobiety bezdzietne z wyboru okazały się także osobami o wyższym poziomie wykształcenia od kobiet posiadających lub planujących dzieci.

Studenckie macierzyństwo, czyli o doświadczeniach studiujących mam

dr Ewa Krause *Wydział Pedagogiki i Psychologii, Uniwersytet im. Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy*

W wystąpieniu zatytułowanym: Studenckie macierzyństwo, czyli o doświadczeniach studiujących mam przedstawione zostaną wyniki badań własnych przeprowadzonych wśród studentek-mam. Należy zauważyć, że coraz więcej studentek (także tych studiujących stacjonarnie) ma już dziecko albo się go spodziewa. Społeczeństwo „oswaja się” z myślą, że można studiować (również stacjonarnie) i być mamą. Same studentki również nie ukrywają tego faktu i dzielą się ze społecznością akademicką informacjami na temat swoich ciąż czy dzieci – niezależnie od tego czy były one planowane czy też nie. Warto zatem pochylić się nad pozadydaktycznymi potrzebami studentek, które są już mamami oraz poznać ich doświadczenia w zakresie łączenia tych ról. Celem wystąpienia będzie więc ukazanie tych doświadczeń, a także opinii studentek-mam na temat wsparcia ze strony uczelni i środowiska akademickiego w tym kontekście oraz ich oczekiwań w tej kwestii. Uczelnia, mimo stwarzanych ułatwień dla studiujących mam, nadal nie jest odpowiednio przygotowana na takie sytuacje. Stąd też konieczne jest wspieranie młodych mam (czy w ogóle młodych rodziców) poprzez rozwiązania umożliwiające godzenie studiów z macierzyństwem, których próba wskazania podjęta będzie również w wystąpieniu. Permanentne uwrażliwianie społeczności uczelnianej na potrzeby osób łączących rodzicielstwo ze studiowaniem jest niezbędne.

Dyferencjacja Ja a zdrowie psychiczne matek (nie)aktywnych zawodowo

mgr Anna Józefczyk *Instytut Psychologii, Uniwersytet Łódzki*

Dyferencjacja Ja to pojęcie osadzone w teorii systemów rodzinnych Murraya Bowena, które odnosi się do umiejętności różnicowania własnych procesów emocjonalnych i intelektualnych oraz odnajdywania równowagi między autonomią i bliskością w relacjach z innymi (Bowen, 2004). Dotychczasowe badania dotyczące tego konstruktu odnoszą się głównie do relacji rodzinnych, szczególnie funkcjonowania diady małżeńskiej. Wydaje się jednak, że pojęcie to może być również użyteczne w zrozumieniu innych potencjalnie intensywnych relacji interpersonalnych, w tym tych doświadczanych w środowisku pracy. Nieliczne, szczególnie na gruncie polskim, badania dotyczące związku dyferencjacji Ja z funkcjonowaniem zawodowym potwierdzają związek stopnia zróżnicowania Ja z satysfakcją zawodową czy poziomem wypalenia zawodowego (Beebe, Firsh, 2009; Cavaiola, Peters, Hamdan, Lavender, 2012; Mróz, 2015). Prezentowane badanie jest próbą rozszerzenia tej problematyki i odpowiedzi na pytanie czy fakt aktywności zawodowej jest w istotny sposób związany z poziomem dyferencjacji Ja. Zagadnienie to wydaje się szczególnie ważne w świetle wyników badań potwierdzających związek stopnia zróżnicowania Ja z nasileniem symptomów chorobowych (Sandage, Jankowski, Peter, 2010; Murray, Daniels, Murray, 2006). W badaniu wzięły udział 152 kobiety. Do pomiaru zmiennych wykorzystano: Kwestionariusz DSI-R (Kriegelewicz, 2008) oraz Kwestionariusz Ogólnego Stanu Zdrowia GHQ-28 (Makowska, Merecz, 2001). Uzyskane wyniki potwierdziły różnice w poziomie dyferencjacji Ja między matkami aktywnymi oraz nieaktywnymi zawodowo, wskazując również aktywność zawodową jako czynnik moderujący zależność między dyferencjacją Ja i poziomem zdrowia psychicznego.

Dynamika konfliktu praca-rodzina, rodzina-praca u kobiet wracających do pracy po urodzeniu dziecka

mgr Jagoda Sikora Zakład Psychologii Klinicznej i Sądowej, Uniwersytet Śląski

Doświadczanie przez kobietę dysonansu pomiędzy porządkiem zawodowym a domowym określane jest „konfliktem praca-rodzina, rodzina-praca” . Powyższe obszary wyznaczają porządek funkcjonowania osoby dorosłej i z tego powodu traktowane są jako fundamentalne dla kondycji psychicznej jednostki. Godzenie roli pracownika i rodzica stanowi spore wyzwanie, z którym człowiek mierzy się przez całe swoje dorosłe życie. Z uwagi na sytuację społeczno-ekonomiczną wielu rodzin, nie zawsze jest możliwe całkowite zrezygnowanie z pełnienia roli zawodowej na rzecz wychowywania potomstwa. Dlatego spora liczba kobiet decyduje się na powrót do pracy i doświadcza z tego powodu licznych trudności, wynikających z konieczności pogodzenia ze sobą dwóch sprzecznych porządków. Istotą prezentowanego projektu badawczego jest szczegółowa analiza zasobów indywidualnych, rodziny oraz pracy, które związane są z doświadczanym konfliktem praca-rodzina, rodzina-praca. Podczas referatu zaprezentowane zostaną wyniki badań na grupie 416 kobiet, które powróciły do pracy po urodzeniu dziecka. Prowadzone analizy pokazują, że konflikt zarówno praca-rodzina jak i rodzina-praca zmienia się w czasie.

Work-life balance a samorealizacja Polek przebywających na emigracji

dr Karolina Zalewska-Łunkiewicz Zakład Psychologii Klinicznej i Zdrowia, SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny Wydział Zamiejscowy w Katowicach,
dr Agata Zygmunt Instytut Socjologii, Uniwersytet Śląski w Katowicach

Samorealizacja na emigracji jest zjawiskiem złożonym, będącym wypadkową osobistych celów i warunków kulturowo-gospodarczych kraju przyjmującego. W ostatnich latach szczególnym przeobrażeniem ulegają ścieżki osobistego rozwoju kobiet na emigracji - zarówno w sferze zawodowej i rodzinnej. Wcześniej pojawiały się informacje na temat biernej roli kobiet w podejmowaniu decyzji o wyjeździe, zatrudnieniu głównie w sektorze usług domowych lub matrymonialnie zorientowanej strategii przetrwania w obcym kraju. Celem wystąpienia jest przedstawienie rezultatów badań analizujących z perspektywy psychologiczno-socjologicznej aktualne sposoby samorealizacji kobiet narodowości polskiej, które podjęły decyzję o trwałej emigracji do krajów rozwiniętych gospodarczo. Analiza odbywała się w kontekście ról płciowych wyrażających ideę work-life balance. W badaniu wzięło udział 113 dorosłych Polek, przebywających na trwającej ponad rok emigracji w Europie, Stanach Zjednoczonych, Australii, a także Azji. Projekt został zrealizowany w oparciu o uzyskane drogą on-line dane ilościowe zebrane techniką ankietową oraz – uzupełniająco – dane jakościowe w postaci 15 wywiadów częściowo ustrukturyzowanych. Wyniki pozwoliły dostrzec, że dla badanych Polek emigracja jest równoważnikiem pojęcia samorealizacji oraz, że podejmują one role płciowe zgodnie z nowym modelem kulturowym, a w mniejszym stopniu tradycyjnym – wykazują się przedsiębiorczością, starając się łączyć życie rodzinne z zawodowym. Rozwój edukacyjny w kraju, do którego przybyły stanowił dla nich mniej istotny aspekt samorealizacji.

Wykonywanie pracy emocjonalnej a funkcjonowanie w życiu prywatnym

dr Maria Finogenow *Instytut Psychologii, Uniwersytet Łódzki*

Celem prezentowanych badań było sprawdzenie czy natężenie pracy emocjonalnej w życiu zawodowym wiąże się z wykorzystywaniem tych samych mechanizmów regulacji emocji w życiu prywatnym. Ponadto weryfikowano związek pracy emocjonalnej z występowaniem interakcji praca-dom i dom-praca, a także z satysfakcją z pracy i satysfakcją z życia pozazawodowego.

W badaniu udział wzięło 140 osób zatrudnionych w branży handlowej, pracujących w bezpośrednim kontakcie z klientem. Do weryfikacji hipotez wykorzystano: Skalę Płytkiej i Głębokiej Pracy Emocjonalnej (SPGPE, Lee i Brotheridge; adaptacja Finogenow i in. 2015), SWING - kwestionariusz do diagnozy interakcji praca-dom, dom-praca (Geurts, adaptacja Mościcka-Teske, Merecz, 2012), Skalę Satysfakcji z Pracy (Zalewska, 2003), zmodyfikowaną Skalę Satysfakcji z Życia (Diener i in.), Skalę Satysfakcji Częstkowych (Czapiński) oraz pytania własnego autorstwa.

Uzyskane rezultaty wskazują na związek między natężeniem pracy emocjonalnej wykonywanej w życiu zawodowym z wykorzystywaniem tych samych mechanizmów w życiu prywatnym. Wykazano także wyższe natężenie pracy emocjonalnej wykonywanej w życiu zawodowym w porównaniu do środowiska pozazawodowego. Ponadto rezultaty wskazują na występowanie związku pracy emocjonalnej z występowaniem interakcji praca-dom, dom-praca, a także poziomem satysfakcji.

Skala Familizmu - wstępna analiza właściwości psychometrycznych polskiej adaptacji

dr Katarzyna Wałęcka-Matyja Instytut Psychologii, Uniwersytet Łódzki

Celem przeprowadzonych badań było określenie psychometrycznych właściwości polskiej adaptacji Skali Familizmu (Knight i in., 2010). Konstrukcja familizmu odnosi się do stopnia identyfikacji danych osób z rodziną, do stopnia przywiązania do niej. Charakteryzuje się przejawianiem przez członków rodziny odpowiedzialności, lojalności oraz solidarności względem siebie (Sabogal i in., 1987).

W badaniach uczestniczyło 580 osób dorosłych od 18 do 81 roku życia (339 kobiet i 241 mężczyzn) pochodzących z województwa łódzkiego. Średnia wieku badanych wynosiła 35,1 lat. Zastosowano następujące narzędzia badawcze: Skala Familizmu (Knight i in., 2010), Skala Materializmu (Zawadzka, 2006) oraz Skala do Pomiaru Orientacji Sprawczej i Wspólnotowej (Wojciszke, Szlendak, 2010).

Na podstawie wyników przeprowadzonej analizy struktury czynnikowej narzędzia z wykorzystaniem konfirmacyjnej analizy czynnikowej stwierdzono, że zakładany model nie był wystarczająco dobrze dopasowany do danych. Rezultaty eksploracyjnej analizy głównych składowych wskazały na występowanie 5 wymiarów wyjaśniających 51,14% wariacji. Były one następujące: Szacunek ($\alpha=0,91$), Sukces materialny i osiągnięcia ($\alpha=0,87$), Religia ($\alpha=0,95$), Indywidualizm ($\alpha=0,63$) i Wsparcie rodzinne ($\alpha=0,70$). Trafność Skali Familizmu zweryfikowano analizując korelacje pomiędzy wyodrębnionymi skalami a wynikami na skalach do pomiaru orientacji sprawczej i wspólnotowej oraz na skali materializmu. Otrzymane wartości współczynników korelacji były zgodne z oczekiwanym kierunkiem.

Dlaczego ojcostwo jest bardziej kruche niż macierzyństwo?

dr Adrian Kurcbart Instytut Pedagogiki i Psychologii, Wydział Pedagogiczny i Artystyczny, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

Celem wystąpienia jest udzielenie odpowiedzi na tytułowe pytanie w oparciu o współczesne badania psychologiczne uwzględniające znaczenie czynników związanych z małżeństwem i rodziną w kształtowaniu się relacji pomiędzy ojcem a dzieckiem. Całość problematyki zostanie ukazana w trzech odstępach: (1) hipoteza większej podatności ojcostwa na jakość relacji małżeńskiej, (2) hipoteza większej podatności zdrowia psychicznego ojców na kontekst związany z konfliktem małżeńskim, (3) hipoteza większej wrażliwości dzieci na konflikty pomiędzy rodzicami inicjowane przez ojców.

Sesja 5. Zmiany w obszarach rodzinnych i zawodowych – szansą czy zagrożeniem

Wzorzec przeżyć i zachowań związanych z pracą a jakość relacji małżeńskich związków „wczesnej” i „późnej kariery” małżeństw dwu - karier

dr Aleksandra Peplińska Instytut Psychologii, Uniwersytet Gdański, **dr Piotr Połomski** Instytut Psychologii, Uniwersytet Gdański, **dr Dorota Godlewska – Werner** Instytut Psychologii, Uniwersytet Gdański

Obserwowane współcześnie zmiany w wymiarze społecznym i kulturowym stawiają człowieka przed wieloma wyzwaniami, ale i stanowią podstawę do wielu zagrożeń. Wspomniane przeobrażenia szczególnie dotyczą realizacji życiowych ról, w tym kariery zawodowej. Dotykają one szczególnie stopnia zaangażowania jednostki w poszczególne role podejmowane na przestrzeni życia. Przeobrażenia związane z coraz silniejszym przenikaniem sfer życia jednostki i ról życiowych wiążą się także ze zmianami w zakresie zawieranych małżeństw i zakładanych rodzin. Przykładem związku, w którym owo przenikanie zachodzi w stopniu najwyższym, jest małżeństwo dwu – karier. To nowoczesny model rodziny, w obrębie którego oboje partnerzy z jednej strony realizują szeroko rozumiane kariery zawodowe, w warunkach konkurencyjnego rynku pracy i konkurencyjnych form zatrudnienia, często na stanowiskach kierowniczych, ale także kariery życiowe związane z rolami rodzinnymi, małżeńskimi, prowadzeniem domu i utrzymaniem rodziny. Małżeństwa te jednak nie są homogeniczne, można wyróżnić co najmniej kilka propozycji podziału tego rodzaju związków. Według Markmana i współ. małżeństwa dwu – karier można podzielić ze względu na etap kariery zawodowej w momencie zawierania związku. I tak wyróżnia się tu związki wczesnej i późnej kariery. Do pierwszej kategorii zalicza się małżeństwa, w których oboje partnerzy w momencie zawierania związku lub jego legalizacji byli wysoce zaangażowani w realizację kariery. Są to osoby, które wkraczały w związek z silnym poziomem zaangażowania w pracę, a obu partnerów cechował podobny poziom aspiracji, ambicji czy celów zawodowych. Druga grupa to partnerzy związków egalitarno – partnerskich (dwuzarodkowych), u których wysoki stopień zaangażowania w realizację kariery pojawił się już po zawarciu związku.

Celem prezentowanych badań była próba weryfikacji zależności pomiędzy poziomem zaangażowania zawodowego i emocjonalnego stosunku do pracy a jakością relacji małżeńskich partnerów związku dwu – karier z podziałem na związki „wczesnej” i „późnej kariery”. Dodatkowo weryfikacji poddano mediacyjną rolę poziomu satysfakcji z własnych osiągnięć oraz facylitację ról zawodowych i osobistych.

Badaniem objęto łącznie 184 par małżeństw dwu – karier (368 osób), w obrębie których oboje partnerzy realizowali karierę zawodową na konkurencyjnym rynku pracy, pełnili niejednokrotnie funkcje kierownicze i godzili role zawodowe z rolami rodzicielskimi, z czego 69 par stanowiły związki „wczesnej kariery” a 115 „późnej kariery”. Wszystkie badane osoby w ramach małżeństw dwu – karier posiadały wyższe wykształcenie, wiek osób badanych wahał się od 28 do

43 lat i posiadały minimum 1 dziecko. W zakresie zastosowanych narzędzi badawczych posłużono się Kwestionariuszem AVEM, Kwestionariuszem Dopasowania Praca – Rodzina, Kwestionariuszem Dobranego Małżeństwa (KDM-2) oraz Kwestionariusz Poczucia Szczęścia.

Uzyskane wyniki badań pokazują na silny negatywny wpływ poziomu zaangażowania zawodowego i emocjonalnego stosunku do pracy na jakość relacji małżeńskich, ale zaobserwowana zależność dotyczyła tylko związków „późnej kariery”. Można zatem wnioskować, iż poziom zaangażowania w role zawodowe w momencie zawierania związku jest istotnym moderatorem wspomnianych zależności. Dodatkowo okazało się, iż poziom satysfakcji z własnych osiągnięć oraz doświadczanie facylitacji ról niweluje ten negatywny związek. Wspomniany poziom satysfakcji i facylitacji stanowią mediatory relacji pomiędzy zaangażowaniem w role zawodowe a jakością relacji małżeńskich.

Kariera w biznesie: strach przed porażką i jej uwarunkowania

dr Katarzyna Biegańska *Instytut Psychologii, Uniwersytet Łódzki*

Obawa przed niepowodzeniem w biznesie jest uwarunkowana oceną własnych kompetencji w zakresie prowadzenia przedsięwzięcia biznesowego, ale też cechami osobowości, które odpowiadają za całokształt funkcjonowania jednostki.

Celem badań jest udzielenie odpowiedzi na pytania dotyczące psychologicznych i finansowych korelatów i predyktorów strachu przed niepowodzeniem firmy, różnic w powyższym obszarze między kobietami i mężczyznami oraz różnic między właścicielami „młodych” i „dojrzałych”. „Młodzi” przedsiębiorcy to ci, którzy prowadzą firmy do 42 miesiąca. Okres trzech i pół roku uznaje się za punkt graniczny w działalności przedsiębiorczej. Jego przetrwanie świadczy o sukcesie pierwszego etapu, czyli założenia działalności i przejścia do kolejnego etapu, czyli zarządzania istniejącą firmą. Zatem „dojrzały” przedsiębiorca to ci, który funkcjonują na rynku dłużej niż 42 miesiące. Wśród czynników psychologicznych uznanych za potencjalne uwarunkowania strachu przed porażką wyróżniono: cechy osobowości w modelu pięcioczynnikowym (PMO), poczucie własnej skuteczności w roli przedsiębiorcy i optymizm. W badaniach uwzględniono też satysfakcję z dochodu oraz czynniki ekonomiczne odzwierciedlające efektywność finansową (wielkość dochodu i wzrost dochodu).

Zbadano 203 osoby (50 kobiet i 48 mężczyzn reprezentujących „młody” biznes oraz 53 kobiety i 52 mężczyzn reprezentujących biznes dojrzały). Wyniki badań świadczą o tym, że staż prowadzenia firmy oraz płeć przedsiębiorcy różnicują nasilenie strachu przed porażką oraz decydują o jego związkach z czynnikami ekonomicznymi i podmiotowymi.

W poszukiwaniu dobrego pracodawcy - budowanie marki pracodawcy w oparciu o ocenę skuteczności metod doboru personelu

mgr Olga Zwardoń *Instytut Psychologii, Uniwersytet Łódzki*, **dr hab. prof. Uł. Agnieszka Lipińska-Grobelny** *Instytut Psychologii, Uniwersytet Łódzki*

Stosowanie wysoko ocenianych metod w procesie rekrutacji i selekcji pozytywnie wpływa na wizerunek i atrakcyjność pracodawcy. W związku z tym celem prezentowanych analiz była wielowymiarowa ocena skuteczności metod doboru personelu przeprowadzona przez rekruterów. W badaniach uczestniczyło 84 pracowników działów personalnych, którzy poddali szacunkom osiem najbardziej popularnych narzędzi selekcji pod kątem m.in. skuteczności, wieloaspektowości, miarodajności, rzetelności i sprawiedliwości. Z otrzymanych danych wynika, że za najbardziej sprawiedliwą, miarodajną, rzetelną oraz skuteczną metodę w wymiarze ogólnym rekruterzy uznali ćwiczenia praktyczne. Na dalszych pozycjach znalazły się Assessment Centre (AC), wywiad oraz testy psychologiczne. Najniższa ogólna ocena skuteczności odnosiła się do kwestionariusza osobowego oraz dokumentów aplikacyjnych. Uważa się, że przygotowanie takiej wielowymiarowej oceny popularnych metod doboru personelu może odgrywać ważną rolę w dążeniu do doskonałości w procesie pozyskiwania kadr, jak i w procesie budowania pozytywnych skojarzeń z marką pracodawcy.

Konflikty ról a polityka organizacyjna – perspektywa pokoleniowa

dr Anna Lubrańska *Instytut Psychologii, Uniwersytet Łódzki*

Kluczowym zagadnieniem opracowania jest konflikt ról (konflikt praca-rodzina i rodzina-praca). Podjęta problematyka została zrealizowana w aspekcie rozwojowym, z uwzględnieniem kryterium różnic pokoleniowych (uczestnicy badania reprezentowali odmienne etapy dorosłości). Odrębnym aspektem prowadzonych analiz były stosowane działania organizacyjne (m.in. elastyczność zatrudnienia, gwarancje socjalne, bezpieczeństwo pracy, współpraca międzypokoleniowa). Ich obecność we współczesnych firmach może stanowić wartościowe rozwiązanie w godzeniu obszaru życia zawodowego i rodzinnego. Otrzymane rezultaty opracowano w kierunku ich praktycznej aplikacji.

Stresory zawodowe psychologów i psychoterapeutów

mgr Marta Korporowicz *Trybunał Metropolitalny Łódzki*

Zawód psychologa i psychoterapeuty spostrzegany jest jako jeden z najbardziej obciążających psychicznie zawodów i doprowadzających do szybkiego wypalenia zawodowego. Psychoterapeuci i psycholodzy podczas swojej pracy wielokrotnie pracują w trudnych sytuacjach, w obliczu ludzkich tragedii. Często sami w związku z tym doświadczają trudnych emocji. Interakcje z drugim człowiekiem o charakterze profesjonalnym niosą ze sobą wiele stresorów, które wpływają zarówno na życie zawodowe jak i prywatne terapeutów. Podczas swojego wystąpienia chcę zaprezentować źródła stresu zawodowego psychologów i psychoterapeutów na podstawie badań przeprowadzonych w Polsce i zagranicą oraz czynniki, które pomagają sobie z nimi radzić. Wśród stresorów zewnętrznych, z którymi zmagają się terapeuci wymienić można m.in. te związane z miejscem pracy, typem klienta a także takie, które wynikają bezpośrednio z samego kontaktu z klientem. Terapeuci doświadczają także stresorów wewnętrznych takich jak np. stawianie sobie nierealistycznych oczekiwań i perfekcjonizm, poczucie odpowiedzialności za klienta i proces terapii a także te polegające na godzeniu życia zawodowego z prywatnym. Jeżeli terapeuta nie będzie umiał poradzić sobie ze stresem zawodowym, bardzo szybko może go to doprowadzić do wypalenia zawodowego.

Podmiejscy gentryfierzy i ich znaczenie dla funkcjonowania lokalnych systemów wychowawczych

dr Agnieszka Barczykowska *Wydział Studiów Edukacyjnych, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu*

Gentryfikacja to proces zmian o charakterze społeczno-demograficznym, fizyczno-funkcjonalnym i symbolicznym, związany z przemieszczeniami ludności o odmiennych statusach społeczno-ekonomicznych. Pierwotnie obserwowano go przede wszystkim w centrach wielkich miast. Obecnie coraz częściej mówi się o nim również w kontekście obszarów podmiejskich i wiejskich. Zmiany, jakie dokonują się w toku tego procesu dotyczą również funkcjonowania lokalnych systemów wychowawczych. W referacie chciałabym przedstawić wyniki autorskiego projektu badawczego dotyczącego tego zjawiska.